

תמוז התשע"ד

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

יחודו של ספר דברים

לפרשת דברים (על פי שיעור של הרב תמיר גרנות)

2. רש"י, מגילה לא ע"ב:

משה מפי הגבורה אמרן - ונעשה שליח לומר: כך אמר לי הקדוש ברוך הוא, שהרי אמורין בלשון "ונתתי", "והפקדתי", "ושלחתי" - מי שהיכולת בידו לעשות. אבל במשנה תורה כתיב "יככה ה'", "ידבק ה' בך" - משה אמרן מאליו: אם תעברו על מצותיו, הוא יפקיד עליכם.

3. ר' יעקב יצחק מפשיסחא:

על פי מה שאומרים בשם היהודי הקדוש זצ"ל, שלמד בכל יום איזה פסוקים מספר משנה תורה, שאמר שהוא לו לספר מוסר. ומה זה דוקא ספר דברים, הלא יש כמה ספרי מוסר? אך על פי מה שכתב התניא, ההבדל בין תוכחות שלומדים מתוך הספרים ובין מה ששומעים מפי מוכיח חי, שבשעת הדיבור יוצא מהלב ועל ידי זה נכנס ללב. ולשון "אלה הדברים" הוא כמו לשון 'זה הדבר', רק שם בלשון יחיד וכאן בלשון רבים. ואמרנו על מה שאיתא בספרי (פרשת מטות, הובא ברש"י): "מוסיף עליהם משה, שנתנבא ב'זה הדבר'", היינו שבשעת שאמר משה רבינו ע"ה זאת, היה זה הדבר אז היוצא מפי הקדוש ברוך הוא, שהיה שכינה מדברת מתוך גרונו, ולא כנבואת שאר הנביאים שנאמר בלשון 'כה אמר ה'', שמספר מה שאמר השם יתברך.

וכן כאן מורה גם כן הלשון "אלה הדברים אשר דיבר משה", שזה הוא הכח בדברי משנה תורה, שמי שקורא בהם הוא כשומע עתה מפי משה, והן הן אלה הדברים אשר משה דובר עתה בפי הקורא. ודברי משה הם "זה הדבר אשר צוה ה'" כנ"ל, וכתיב "כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם", רק נכנס ללב ופועל בטח. וזה מעלת דברי התוכחה של משנה תורה, דכתיב "אלה הדברים", שהקורא בהם שומע עתה אלה הדברים אשר דובר משה עתה בפי הקורא.

1. ר' צדוק הכהן מלובלין - "אלה הדברים":

והענין, ד"אלה הדברים" דפרשה זו כולל ב' ענינים: אחד, שהם משנה תורה, והוא התחלת התורה של משה רבינו שהוא בחינת תורה שבעל פה, וכמו שאמרו (מגילה לא ע"ב) "ומשה מפי עצמו אמרן" [המאמר בגמרא הוא על הקללות, ובא לבאר את ההבדל שבין הקללות שבספר ויקרא לבין אלה שבספר דברים, ור' צדוק מרחיב אותו על כלל הספר], וכמו שנאמר: "הואיל משה באר את התורה הזאת", ופירש רש"י: "בשבעים לשון פירשה להם" [כלומר, שיש כאן מימד שמעבר לתורה הכתובה]. וכן נדרש: "חצבה עמודיה שבעה - אלו ז' ימי בראשית" (סנהדרין לח ע"א), והיינו ז' מידות התחתונות [המידות הן הספירות הא-לוהיות, וכוונתו לשבע הספירות שמספירת החסד ועד המלכות], וכמו שאמרו בזוהר הקדוש (תוספת לפרשת בהעלותך קנא ע"א), ומדה ז' שהוא כנגד שבת מלכתא [מידת המלכות היא כנגד שבת המלכה, וכל אחת משש הספירות האחרות היא כנגד אחד מששת ימי המעשה], מלכות - פה - תורה שבעל פה קרינן לה [עשר הספירות עומדות כנגד איברי הגוף, וספירת המלכות מכוונת כנגד הפה, שהרי הדיבור הוא עיקר המלכות]. וכן נדרש (שבת קטז ע"א): "חצבה עמודיה שבעה - אלו ז' ספרי תורה" [כיוון ש"ויהי בנסוע הארון" היא פרשה בפני עצמה, הרי שחמשת חומשי התורה הם למעשה שבעה ספרים, וספר דברים הוא השביעי שבהם], וספר זה הוא ספר שביעי כנגד מידת מלכות... וזה הענין שנכתב בספר זה דברות שניות, דאיתא (שמו"ר פ' מ"ז): עכשו שנצטערת, אני נותן לך הלכות מדרש ואגדות וכו' [לפי המדרש, ביחד עם הלוחות השניים - שניתנו בנוסח שבספר דברים - ניתנו גם חלקי התורה שבעל פה].

4. דברים כ"ט:

אתם נצבים היום כולכם... כל איש ישראל... לעברך
 בברית ה' א-לוהיך ובאלתו אשר ה' א-לוהיך כורת עמך
 היום... כי את אשר ישנו פה עומד עמנו היום ואת אשר
 איננו פה עמנו היום.

5. הרב תמיר גרנות

תכונותיו המיוחדות של ספר דברים הופכות אותו
 להשלמה הכרחית לתורה:

- עד לספר דברים התגלה ה' אל האדם, אבל טרם התגלה בתוככי האדם וממנו. ממילא, תכניו של הספר, המצוות, הרעיונות והסיפורים שבו, מבליטים פרספקטיבה אנושית אודות האמונה והתורה.
- עד לספר דברים נכתב ספר תורת ה'; בספר דברים הונצח הדיבור - הקול.
- עד לספר דברים הונצח העבר של התגלות ה' ושל התורה; בספר דברים הוא הופך להווה מתמיד, להיום.